

Увесь контент ліцензовано за умовами [Creative Commons BY 4.0 International license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
PUBLIC MANAGEMENT

УДК 351:004.9:323.1:327.39(477:4-6ЄС)
doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.22.161-173>

Пархоменко-Куцевіл О.І.

**ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ
ЄДИНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
кафедра публічного управління та адміністрування
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав,
08401, Україна,
тел.: 0509221535,
e-mail: pkoi@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0758-346X>

Анотація. У статті досліджено теоретичні та прикладні засади цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції. Обґрунтовано, що цифрова трансформація гуманітарної сфери є одним із ключових чинників підвищення ефективності публічного управління, зміцнення національної ідентичності, забезпечення соціальної згуртованості та стійкості держави в умовах воєнних і гібридних загроз. Визначено сутність єдиного гуманітарного простору як інтегрованої системи суспільних відносин, що охоплює сфери освіти, науки, культури, інформаційної діяльності, мовної політики, національної пам'яті, громадянської освіти та креативних індустрій. Доведено, що ефективне функціонування гуманітарної сфери потребує впровадження сучасних цифрових механізмів, які поєднують нормативно-правові, інституційно-організаційні, інформаційно-комунікаційні, аналітичні та фінансово-економічні інструменти державного управління.

Особливу увагу приділено забезпеченню сумісності державних інформаційних систем, розвитку цифрових платформ, відкритих даних, електронної взаємодії, цифрових сервісів та інформаційної безпеки відповідно до європейських стандартів цифрового врядування.

Запропоновано авторську концептуальну модель цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України, яка визначає взаємозв'язки між стратегічною метою, нормативно-правовою базою, суб'єктами управління, цифровими механізмами, ресурсним забезпеченням, цифровою екосистемою гуманітарної сфери, системою моніторингу та очікуваними результатами. Реалізація запропонованої моделі сприятиме підвищенню ефективності державної гуманітарної політики, розвитку цифрової зрілості публічного управління, зміцненню суспільної довіри, прискоренню європейської інтеграції України та формуванню єдиного гуманітарного простору на засадах демократичних цінностей, відкритості, інклюзивності та людиноцентричності.

Ключові слова: гуманітарна політика, гуманітарна сфера, гуманітарний простір, державна політика, державне управління, цифровізація, інтеграція, етнонаціональна політика, європейська інтеграція, єдність гуманітарного простору, механізми державного управління, міжкультурний діалог, національна ідентичність.

**DIGITAL MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION FOR THE
FORMATION OF A UNIFIED HUMANITARIAN SPACE OF UKRAINE IN THE
CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION**

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Department
of Public Administration and Management,
Sukhomlynsky Str., 30, Pereiaslav,
08401, Ukraine,
tel.: +380 50 922 1535,
e-mail: pkoi@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0758-346X>

Abstract. The article examines the theoretical and practical foundations of digital mechanisms of public administration for the formation of a unified humanitarian space of Ukraine in the context of European integration. It substantiates that the digital transformation of the humanitarian sector is one of the key drivers for enhancing the effectiveness of public administration, strengthening national identity, fostering social cohesion, and increasing the resilience of the state in the face of military and hybrid threats. The study defines the unified humanitarian space as an integrated system of social relations encompassing education, science, culture, information activities, language policy, national memory, civic education, and the creative industries. It demonstrates that the effective functioning of the humanitarian sector requires the implementation of modern digital governance mechanisms integrating regulatory and legal, institutional, organizational, information and communication, analytical, and financial instruments of public administration. Particular attention is paid to ensuring the interoperability of public information systems, the development of digital platforms, open data, electronic interaction, digital public services, and information security in accordance with European standards of digital governance. The article proposes an original conceptual model of digital mechanisms of public administration for the formation of a unified humanitarian space of Ukraine, identifying the interrelationships among strategic objectives, the regulatory framework, governance actors, digital mechanisms, resource provision, the digital ecosystem of the humanitarian sector, the monitoring system, and the expected outcomes. The implementation of the proposed model is expected to enhance the effectiveness of the state's humanitarian policy, advance the digital maturity of public administration, strengthen public trust, accelerate Ukraine's European integration, and facilitate the formation of a unified humanitarian space based on democratic values, openness, inclusiveness, and a human-centred approach.

Keywords: humanitarian policy, humanitarian sector, humanitarian space, public policy, public administration, digitalization, integration, ethno-national policy, European integration, unity of the humanitarian space, public administration mechanisms, intercultural dialogue, national identity.

Вступ. У сучасних умовах трансформації українського суспільства, поглиблення європейської інтеграції та протидії широкомасштабній збройній агресії особливого значення набуває формування єдиного гуманітарного простору як основи суспільної згуртованості, національної ідентичності, демократичного розвитку та зміцнення державності. Інтенсивний розвиток цифрових технологій докорінно змінює механізми взаємодії держави, громадянського суспільства, освітніх, культурних, наукових та інформаційних інституцій, що обумовлює необхідність переосмислення існуючих підходів до державного управління гуманітарною сферою. Цифровізація відкриває нові можливості для забезпечення доступності гуманітарних послуг, розвитку електронної демократії, поширення культурної спадщини, підтримки української мови, освіти, науки, інформаційної безпеки та консолідації українського суспільства незалежно від територіального розташування громадян.

Водночас процеси цифрової трансформації гуманітарної сфери супроводжуються низкою системних викликів, пов'язаних із фрагментарністю державної політики,

недостатньою інтеграцією цифрових платформ, нерівномірним рівнем цифрової зрілості органів публічної влади, ризиками інформаційного впливу, кіберзагрозами, поширенням дезінформації та необхідністю гармонізації національних підходів із європейськими стандартами. У контексті набуття Україною статусу держави-кандидата на членство в Європейському Союзі особливого значення набуває впровадження сучасних цифрових механізмів державного управління, які забезпечуватимуть інтеграцію гуманітарної політики з цифровим порядком денним ЄС, сприятимуть розвитку відкритого врядування, підвищенню ефективності міжвідомчої координації, прозорості управлінських процесів та формуванню стійкого, інклюзивного й інтегрованого гуманітарного простору України відповідно до європейських принципів і цінностей. Саме це зумовлює необхідність комплексного наукового обґрунтування цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції та визначення перспектив їх подальшого розвитку.

Слід зазначити, що безпосередньо поняття «єдиний гуманітарний простір України» у міжнародних базах практично не використовується, тому проаналізуємо науковців, чії концепції формують теоретичне підґрунтя цієї проблематики. Т. Яновський у своїх дослідженнях розглядає цифрове врядування як новий етап еволюції державного управління, що передбачає комплексну інтеграцію цифрових технологій у діяльність органів влади [1]. Науковець доводить, що сучасне цифрове врядування виходить за межі традиційного електронного урядування і базується на використанні цифрових платформ, відкритих даних, міжвідомчої взаємодії та цифрових екосистем. П. Данлеві наголошує на необхідності інтеграції інформаційних систем, скорочення адміністративної фрагментації, розвитку людиноцентричних цифрових сервісів та переходу до мережових моделей управління [2]. І. Мергел досліджує організаційні аспекти цифрової трансформації публічного сектору та визначає цифрову трансформацію як комплексний процес модернізації державного управління, що поєднує технологічні, інституційні та управлінські зміни [3]. А. Меєрс та ін. аналізують розвиток електронного врядування через призму відкритого уряду, цифрової демократії та взаємодії держави з громадянами та доводять, що цифрові технології забезпечують новий рівень прозорості, підзвітності та громадської участі, а також сприяють підвищенню довіри до державних інституцій [4]. Х.Р. Гіл-Гарсія та співавтори розглядають цифровий уряд як інтегровану систему, що поєднує цифрові платформи, міжвідомчий інформаційний обмін, відкриті дані, великі дані та інструменти штучного інтелекту [5]. Мануель Кастельс сформував концепцію мережевого суспільства, відповідно до якої цифрові комунікації стають визначальним фактором розвитку культури, освіти, інформаційного простору та національної ідентичності [6]. Л. Флоріді досліджує етичні та управлінські аспекти цифрової трансформації суспільства, обґрунтовує концепцію інформаційного суспільства, у якій цифрові технології повинні розвиватися відповідно до принципів демократії, прав людини, відкритості та соціальної відповідальності [7]. Е. Велч та співавтори аналізують взаємозв'язок між розвитком електронного урядування, громадянською участю та довірою до державних інституцій [8]. Д. Тапскотт розглядає цифрові технології як основу трансформації держави, економіки та суспільства, наголошує, що цифровізація сприяє формуванню нових моделей взаємодії між державою і громадянами, розвитку відкритих платформ, цифрової культури та інформаційного суспільства [9]. В. Беккерс досліджує цифрові інновації у сфері публічного управління, електронне врядування та трансформацію державних інституцій та підкреслює, що цифрові технології забезпечують модернізацію управлінських процесів, розвиток міжвідомчої взаємодії, підвищення відкритості держави та ефективності реалізації публічної політики [10]. Водночас,

відсутні системні дослідження цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простір.

Постанова завдання. Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності та складових цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції, визначення їх функціональних особливостей, принципів, інституційного та нормативно-правового забезпечення, а також розроблення концептуальної моделі цифрових механізмів, спрямованої на забезпечення інтеграції гуманітарної сфери, підвищення ефективності публічного управління, зміцнення національної ідентичності та гармонізацію державної гуманітарної політики з європейськими стандартами цифрового врядування.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що забезпечили комплексне дослідження цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України. Застосування системного підходу дало змогу розглядати цифрові механізми як цілісну багаторівневу систему взаємопов'язаних інституційних, нормативно-правових, організаційних, інформаційно-комунікаційних, аналітичних та фінансово-економічних складових.

Результати. Цифрова трансформація публічного управління є одним із визначальних напрямів модернізації державної політики в країнах Європейського Союзу та Україні. В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій цифровізація перестає розглядатися виключно як інструмент автоматизації адміністративних процедур і перетворюється на комплексний механізм формування нової моделі державного управління, орієнтованої на відкритість, інтегрованість, людиноцентричність та ефективну взаємодію держави із суспільством. Особливої ваги зазначені процеси набувають у гуманітарній сфері, оскільки саме вона визначає стан розвитку освіти, науки, культури, інформаційної політики, національної пам'яті, мовної політики, громадянської ідентичності та соціальної згуртованості. В умовах європейської інтеграції України цифрові механізми державного управління повинні забезпечити не лише модернізацію управлінських процесів, а й формування єдиного гуманітарного простору, який відповідатиме європейським демократичним цінностям, принципам відкритого врядування та цифрової інклюзивності.

У сучасній науці державного управління цифрові механізми розглядаються як сукупність взаємопов'язаних інституційних, нормативно-правових, організаційних, інформаційно-комунікаційних, технологічних та управлінських інструментів, за допомогою яких забезпечується реалізація державної політики із використанням цифрових технологій. Їх функціонування спрямоване на інтеграцію інформаційних ресурсів органів влади, створення цифрових платформ взаємодії, забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень, підвищення доступності публічних послуг, розширення участі громадян у процесах вироблення державної політики та формування єдиного цифрового інформаційного середовища. На відміну від традиційних адміністративних механізмів, цифрові механізми характеризуються високим рівнем міжвідомчої інтеграції, автоматизації управлінських процесів, використанням великих даних, штучного інтелекту, хмарних технологій, електронної ідентифікації та цифрових платформ спільного управління.

Формування єдиного гуманітарного простору України в сучасних умовах розглядається як один із ключових стратегічних пріоритетів державної політики, оскільки саме гуманітарна сфера визначає рівень суспільної консолідації, національної єдності, громадянської ідентичності, культурної самобутності та демократичного розвитку держави. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України суттєво змінила підходи до реалізації гуманітарної політики, висунувши на

перший план завдання забезпечення стійкості гуманітарного середовища до інформаційних, культурних, психологічних та когнітивних загроз. За таких умов гуманітарний простір набуває не лише соціального чи культурного, а й безпекового значення, перетворюючись на один із визначальних чинників забезпечення національної безпеки, соціальної згуртованості та післявоєнного відновлення держави. У процесі європейської інтеграції України гуманітарна політика дедалі більше орієнтується на імплементацію принципів демократії, верховенства права, поваги до прав людини, культурного різноманіття, інклюзивності та цифрової доступності, що відповідає сучасній гуманітарній політиці Європейського Союзу та Ради Європи.

Наукові підходи до визначення гуманітарного простору свідчать про його комплексний міждисциплінарний характер. У сучасній науковій літературі гуманітарний простір розглядається як інтегрована система взаємопов'язаних суспільних інститутів, норм, цінностей, комунікаційних процесів, культурних практик та соціальних взаємодій, які забезпечують формування спільної громадянської ідентичності, національної пам'яті та соціального капіталу [6]. До його структури належать освіта, культура, наука, мистецтво, бібліотечна та архівна справа, інформаційна політика, мовна сфера, релігійне середовище, молодіжна політика, креативні індустрії, цифрові комунікації, громадянська освіта, медіапростір та інститути громадянського суспільства. Взаємозв'язок зазначених компонентів забезпечує формування єдиного гуманітарного середовища, здатного підтримувати сталий розвиток суспільства та його адаптацію до глобальних викликів.

Особливого значення формування єдиного гуманітарного простору набуває в умовах гібридної війни, коли інформаційний простір перетворюється на один із головних театрів протистояння. Систематичне використання державою-агресором механізмів дезінформації, інформаційно-психологічних операцій, маніпулювання історичною пам'яттю, культурною спадщиною та мовною політикою спрямоване на руйнування національної ідентичності, послаблення суспільної довіри до державних інституцій та дестабілізацію демократичних процесів. Саме тому сучасна гуманітарна політика має інтегрувати інструменти інформаційної безпеки, медіаграмотності, стратегічних комунікацій, цифрової освіти та розвитку критичного мислення населення. Єдиний гуманітарний простір за таких умов виступає інституційною основою забезпечення когнітивної безпеки суспільства, збереження культурної спадщини та зміцнення національної стійкості.

Європейська інтеграція України передбачає не лише адаптацію законодавства до *acquis* Європейського Союзу, а й формування нової моделі гуманітарного розвитку, заснованої на європейських цінностях, принципах культурного різноманіття, відкритості, інклюзивності, цифрової рівності та активної участі громадян у суспільному житті. У документах Європейського Союзу цифрова трансформація гуманітарної сфери розглядається як необхідна передумова розвитку демократичного суспільства, забезпечення рівного доступу до освіти, культури, інформації, цифрових сервісів та можливостей самореалізації громадян [11]. Саме тому цифровізація гуманітарної політики повинна здійснюватися комплексно, охоплюючи цифрову освіту, цифрову культуру, електронні бібліотеки, цифрові архіви, цифрові музеї, відкриті наукові ресурси, цифрову охорону культурної спадщини та розвиток сучасних цифрових комунікацій.

У цьому контексті ключового значення набувають цифрові механізми державного управління, які забезпечують інтеграцію гуманітарних інституцій у єдину цифрову екосистему. На відміну від традиційних адміністративних механізмів, цифрові механізми базуються на використанні платформенного підходу, цифрової взаємодії, міжвідомчого інформаційного обміну, електронної ідентифікації, цифрових реєстрів,

відкритих даних, хмарних технологій, штучного інтелекту та аналітики великих даних. Їх використання створює передумови для формування єдиного цифрового гуманітарного середовища, у якому державні органи, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, установи культури, наукові організації, бібліотеки, архіви, музеї, громадські організації та громадяни функціонують як взаємопов'язані елементи єдиної цифрової мережі. Такий підхід забезпечує безперервність інформаційних потоків, скорочення адміністративних бар'єрів, оперативність управлінських рішень та підвищення ефективності реалізації гуманітарної політики.

Важливою передумовою ефективного функціонування цифрової екосистеми гуманітарної сфери є забезпечення сумісності державних інформаційних систем. Принцип сумісності передбачає здатність різних цифрових платформ, інформаційних ресурсів, державних реєстрів та електронних сервісів автоматично здійснювати інформаційний обмін незалежно від їх відомчої належності чи технічної архітектури. Європейський Союз визначає інтероперабельність як один із фундаментальних принципів сучасного цифрового врядування, оскільки саме вона забезпечує інтегроване надання публічних послуг, підвищення ефективності державного управління та скорочення адміністративних витрат [12]. Для гуманітарної сфери це означає створення єдиного цифрового інформаційного середовища, у якому всі суб'єкти гуманітарної політики працюють за узгодженими стандартами обміну даними, єдиними класифікаторами, технічними протоколами та нормативними вимогами.

Не менш важливою складовою цифрової екосистеми гуманітарного простору є розвиток єдиних цифрових сервісів для населення. Сучасна модель публічного управління передбачає надання громадянам можливості отримувати комплексні гуманітарні послуги незалежно від місця проживання, фізичного місцезнаходження державної установи чи адміністративно-територіального поділу. Це особливо актуально в умовах внутрішнього переміщення населення, тимчасової окупації окремих територій та значної української діаспори за кордоном. Використання цифрових сервісів забезпечує безперервність доступу до освітніх ресурсів, культурних цінностей, бібліотечних фондів, архівних матеріалів, адміністративних послуг у гуманітарній сфері та інформаційних ресурсів держави, що сприяє збереженню єдності гуманітарного простору незалежно від географічного розташування громадян.

На нашу думку, формування єдиного гуманітарного простору України доцільно розглядати як складний багаторівневий процес інтеграції культурних, освітніх, наукових, інформаційних, комунікаційних та соціальних інститутів на основі сучасних цифрових механізмів державного управління. Їх функціонування має забезпечувати єдність гуманітарної політики, міжвідомчу координацію, цифрову взаємодію всіх суб'єктів публічного управління, розвиток цифрових гуманітарних сервісів, інформаційну безпеку, цифрову інклюзію, відкритість даних та сумісність державних інформаційних систем. Реалізація зазначених підходів сприятиме зміцненню національної ідентичності, підвищенню стійкості українського суспільства, прискоренню європейської інтеграції та формуванню сучасної людиноцентричної моделі публічного управління гуманітарним розвитком держави.

Європейська інтеграція визначає принципово нові вимоги до розвитку цифрового врядування в Україні. Політика Європейського Союзу у сфері цифрової трансформації ґрунтується на концепції «Програма політики цифрового десятиліття 2030» [11], яка передбачає комплексне досягнення цифрової зрілості державного сектору, розвиток цифрових компетентностей населення, створення безпечної цифрової інфраструктури, цифровізацію публічних послуг та забезпечення цифрових прав громадян. Одночасно Європейська декларація про цифрові права та принципи визначає людиноцентричність, інклюзивність, безпечність, відкритість, доступність цифрових технологій та захист

фундаментальних прав людини як ключові принципи цифрової політики Європейського Союзу. Для України імплементація зазначених підходів означає необхідність гармонізації національного законодавства, модернізації механізмів державного управління та розвитку цифрових гуманітарних сервісів відповідно до європейських стандартів.

Особливе місце у формуванні єдиного гуманітарного простору належить цифровим платформам державного управління. Саме вони забезпечують інтеграцію інформаційних ресурсів різних органів публічної влади, культурних установ, закладів освіти, архівів, бібліотек, музеїв, наукових установ та громадських організацій. Використання платформеного підходу дозволяє перейти від ізольованого функціонування окремих державних інформаційних систем до створення єдиної цифрової екосистеми гуманітарного розвитку [13]. Такі цифрові платформи повинні забезпечувати безперервний інформаційний обмін, спільне використання даних, аналітичну підтримку управлінських рішень, цифрову взаємодію органів влади та громадян, а також формування інтегрованих гуманітарних сервісів для населення незалежно від місця проживання.

Однією з ключових характеристик сучасних цифрових механізмів державного управління виступає їх людиноцентрична спрямованість. У європейській моделі цифрової трансформації цифрові технології не є самоціллю, а розглядаються як засіб забезпечення прав людини, рівного доступу до публічних послуг, розвитку цифрової демократії та підвищення якості життя населення [14]. Саме тому формування єдиного гуманітарного простору повинно супроводжуватися розвитком цифрової грамотності населення, цифрової культури, електронної демократії, громадської участі, цифрової інклюзії соціально вразливих категорій населення та забезпеченням доступності гуманітарних ресурсів для всіх громадян України, включаючи внутрішньо переміщених осіб, громадян за кордоном та мешканців деокупованих територій.

Водночас ефективність цифрових механізмів державного управління значною мірою залежить від розвитку інституційної спроможності органів державної влади. Йдеться не лише про технічне впровадження цифрових технологій, а насамперед про зміну управлінської культури, удосконалення міжвідомчої координації, розвиток цифрових компетентностей державних службовців, використання аналітики даних при прийнятті управлінських рішень, впровадження сучасних механізмів моніторингу та оцінювання ефективності державної гуманітарної політики. Лише за умови комплексної цифрової трансформації державного управління можливо забезпечити сталий розвиток єдиного гуманітарного простору відповідно до принципів належного врядування Європейського Союзу.

Важливим компонентом цифрових механізмів виступає забезпечення інформаційної безпеки та цифрового суверенітету держави. В умовах гібридної війни гуманітарний простір стає одним із ключових об'єктів інформаційного впливу, дезінформації, маніпулятивних кампаній та кібератак. Тому цифрові механізми державного управління повинні поєднувати розвиток відкритого інформаційного середовища із забезпеченням захисту персональних даних, критичної інформаційної інфраструктури, цифрової ідентичності громадян, кіберстійкості державних інформаційних систем та протидії інформаційним загрозам. Такий підхід повністю відповідає сучасній політиці Європейського Союзу щодо формування безпечного цифрового середовища та розвитку цифрової довіри.

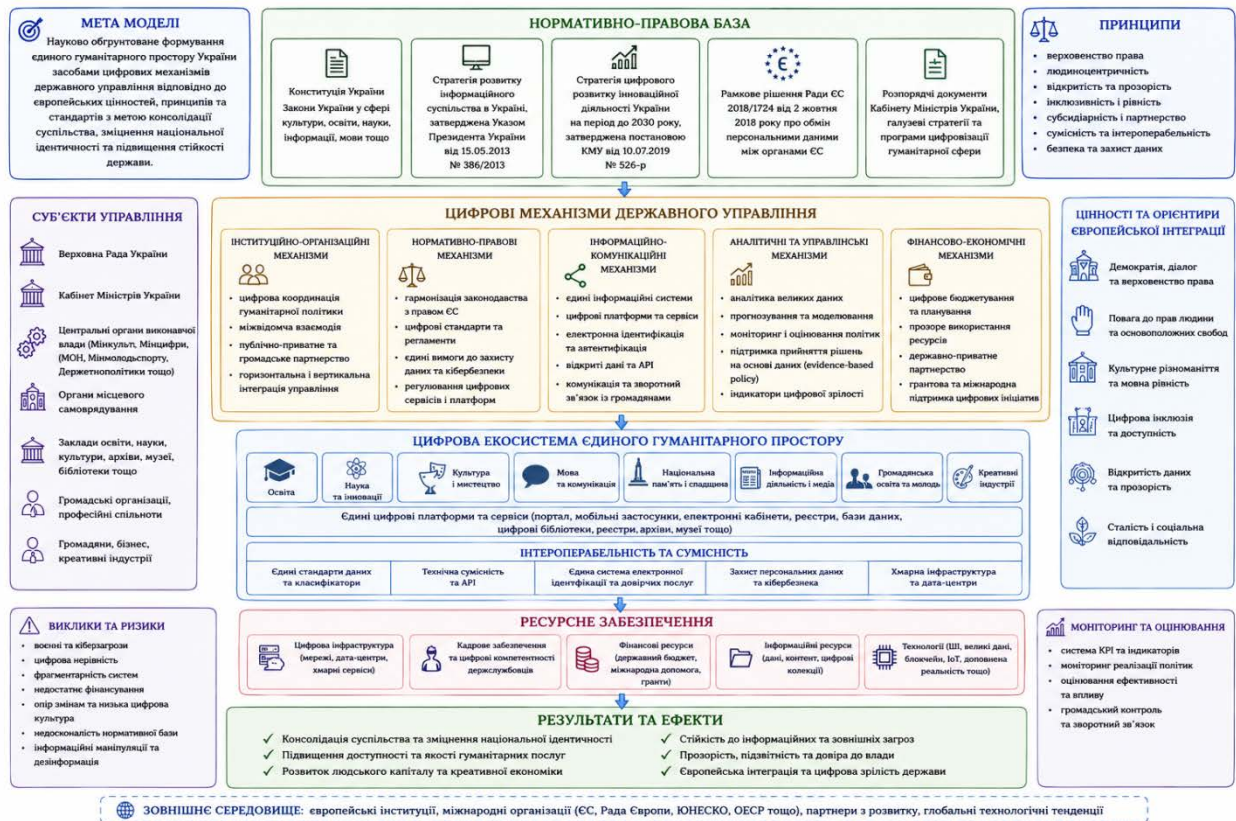

Рис. 1. Цифрові механізми державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції
Fig. 1. Digital mechanisms of state management of the formation of a single humanitarian space of Ukraine in the context of European integration

Модель цифрових механізмів державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції (яка наведена на рис. 1) побудована за системним принципом і відображає логіку функціонування цілісного механізму публічного управління, у якому всі структурні елементи перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності. Архітектура моделі побудована за принципом «від стратегічної мети – через нормативне, інституційне та ресурсне забезпечення – до практичної реалізації цифрових механізмів – формування цифрової екосистеми гуманітарного простору – досягнення стратегічних результатів». Такий підхід дозволяє комплексно охарактеризувати всі компоненти державного управління, що забезпечують цифрову трансформацію гуманітарної сфери відповідно до європейських стандартів.

Вихідним елементом моделі є мета, яка визначає стратегічний напрям функціонування всієї системи. Вона полягає у науково обґрунтованому формуванні єдиного гуманітарного простору України за допомогою сучасних цифрових механізмів державного управління відповідно до європейських цінностей, цифрових стандартів та принципів належного врядування. Досягнення цієї мети спрямоване на забезпечення суспільної консолідації, зміцнення національної ідентичності, підвищення доступності гуманітарних послуг, розвитку цифрової демократії та зміцнення стійкості держави в умовах сучасних викликів.

Наступним структурним компонентом моделі виступає нормативно-правова база, яка формує правове середовище функціонування цифрових механізмів. Саме вона визначає правила цифрової взаємодії, повноваження суб'єктів управління, вимоги щодо

інформаційної безпеки, цифрових прав громадян, використання цифрових сервісів та електронної взаємодії. До цього блоку входять Конституція України, закони України у сферах культури, освіти, науки, інформації та цифровізації, Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України, а також європейські нормативні акти щодо цифрового врядування, сумісності та захисту персональних даних. Нормативно-правовий блок створює регуляторну основу функціонування всієї системи та забезпечує її відповідність європейському правовому простору.

Функціонування моделі здійснюється на основі визначених принципів, які виступають фундаментальними правилами реалізації державної політики. До них належать верховенство права, людиноцентричність, відкритість і прозорість, цифрова інклюзія, партнерство держави і громадянського суспільства, сумісність цифрових систем, інтероперабельність, інформаційна безпека та захист персональних даних. Саме ці принципи визначають зміст усіх управлінських процесів та забезпечують відповідність цифрової трансформації гуманітарної сфери європейським стандартам публічного управління.

Важливим елементом моделі є суб'єкти державного управління, які забезпечують реалізацію гуманітарної політики. До них належать Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство культури України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Державна служба України з етнополітики та свободи совісті, органи місцевого самоврядування, заклади освіти, науки, культури, бібліотеки, музеї, архівні установи, громадські організації, професійні об'єднання, креативні індустрії, а також громадяни як безпосередні користувачі цифрових гуманітарних сервісів. Особливістю моделі є те, що між усіма суб'єктами забезпечується горизонтальна та вертикальна цифрова взаємодія, що значно підвищує ефективність державного управління.

Центральним елементом моделі виступають цифрові механізми державного управління, які є основним інструментом реалізації державної політики. Вони представлені п'ятьма взаємопов'язаними групами.

Інституційно-організаційні механізми забезпечують цифрову координацію гуманітарної політики, міжвідомчу взаємодію, функціонування цифрових офісів управління, розвиток державно-приватного партнерства, координацію діяльності центральних і місцевих органів влади, а також інтеграцію всіх суб'єктів гуманітарної політики в єдину систему державного управління.

Нормативно-правові механізми спрямовані на гармонізацію законодавства України із законодавством Європейського Союзу, розроблення цифрових стандартів, регламентів функціонування інформаційних систем, правил використання цифрових платформ, захисту персональних даних, кібербезпеки та регулювання електронної взаємодії між усіма учасниками гуманітарної політики.

Інформаційно-комунікаційні механізми забезпечують створення єдиних державних цифрових платформ, інформаційних систем, реєстрів, порталів, електронної ідентифікації, відкритих даних, цифрових архівів, електронних бібліотек, цифрових музеїв, електронного документообігу та сучасних засобів цифрової комунікації між державою і суспільством.

Аналітичні та управлінські механізми забезпечують використання великих даних, технологій штучного інтелекту, прогнозової аналітики, цифрових панелей моніторингу, систем підтримки прийняття управлінських рішень, оцінювання ефективності гуманітарної політики та формування цифрових індикаторів розвитку гуманітарної сфери.

Фінансово-економічні механізми забезпечують фінансування цифрової трансформації гуманітарної сфери, цифрове бюджетування, залучення міжнародної технічної допомоги, використання грантових програм, механізмів державно-приватного партнерства, підтримку інноваційних проєктів та розвиток цифрової інфраструктури.

Усі зазначені механізми спрямовані на формування цифрової екосистеми єдиного гуманітарного простору, яка є центральним функціональним блоком моделі. До її складу входять взаємопов'язані сфери освіти, науки, культури, мистецтва, мовної політики, національної пам'яті, інформаційної діяльності, медіапростору, громадянської освіти, молодіжної політики та креативних індустрій. Об'єднуючим елементом виступають єдині цифрові платформи та сервіси, які інтегрують інформаційні ресурси всіх гуманітарних інституцій і забезпечують безперервний обмін інформацією, спільне використання цифрових ресурсів та комплексне надання гуманітарних послуг.

Основою функціонування цифрової екосистеми є інтероперабельність та сумісність інформаційних систем. Саме цей блок забезпечує використання єдиних стандартів даних, цифрових класифікаторів, API, уніфікованих форматів електронного документообігу, електронної ідентифікації, технічної сумісності державних реєстрів, захисту персональних даних та функціонування хмарної інфраструктури. Завдяки цьому всі цифрові ресурси гуманітарної сфери можуть функціонувати як єдина інтегрована система.

Ефективність реалізації моделі забезпечується ресурсним забезпеченням, яке включає цифрову інфраструктуру (мережі зв'язку, дата-центри, хмарні сервіси, телекомунікації), кадровий потенціал і цифрові компетентності державних службовців, фінансові ресурси державного бюджету, міжнародної технічної допомоги та грантових програм, інформаційні ресурси (державні реєстри, цифрові колекції, відкриті дані) та сучасні цифрові технології, серед яких штучний інтелект, великі дані, Інтернет речей, блокчейн, доповнена та віртуальна реальність.

Поряд із цим модель враховує зовнішні виклики та ризики, які можуть впливати на функціонування цифрових механізмів. До них належать військові загрози, кібератаки, цифрова нерівність населення, недостатній рівень цифрової грамотності, фрагментарність інформаційних систем, нестача фінансових ресурсів, недостатня міжвідомча координація, інформаційні маніпуляції, дезінформація та швидкі технологічні зміни. Урахування цих ризиків дає можливість своєчасно розробляти механізми їх мінімізації та забезпечувати стійкість цифрової екосистеми.

Невід'ємним компонентом моделі виступає система моніторингу та оцінювання, яка забезпечує безперервний контроль ефективності функціонування цифрових механізмів. Вона включає систему ключових показників результативності (KPI), цифрові панелі моніторингу, аналіз досягнення стратегічних цілей, громадський контроль, механізми зворотного зв'язку із користувачами цифрових сервісів, незалежне оцінювання ефективності гуманітарної політики та використання цифрових індикаторів розвитку.

Функціонування всієї системи відбувається під впливом зовнішнього середовища, до якого належать європейські інституції, міжнародні організації, міжнародні донори, партнерські держави, глобальні технологічні тенденції та міжнародні стандарти цифрового врядування. Саме вони визначають стратегічні орієнтири модернізації національної гуманітарної політики та сприяють інтеграції України до єдиного європейського цифрового простору.

Результатом взаємодії всіх складових моделі є досягнення комплексного соціального, управлінського та стратегічного ефекту, який проявляється у зміцненні національної ідентичності, консолідації українського суспільства, підвищенні доступності та якості гуманітарних послуг, розвитку людського капіталу, цифрової

культури та креативної економіки, посиленні інформаційної безпеки, зростанні довіри громадян до органів державної влади, підвищенні цифрової зрілості державного управління та прискоренні інтеграції України до європейського гуманітарного і цифрового простору. Таким чином, усі елементи моделі утворюють єдину логічно взаємопов'язану систему, у якій кожен компонент виконує самостійну функцію, але лише їх комплексна взаємодія забезпечує ефективне формування єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції.

Отже, цифрові механізми державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України в умовах європейської інтеграції доцільно розглядати як цілісну багаторівневу систему інституційних, нормативно-правових, організаційних, інформаційно-аналітичних, технологічних та комунікаційних інструментів, спрямованих на забезпечення інтеграції гуманітарної політики держави, цифрової взаємодії всіх суб'єктів публічного управління, розвитку цифрових гуманітарних сервісів, зміцнення національної ідентичності, реалізації європейських демократичних цінностей та підвищення стійкості українського суспільства. У сучасних умовах саме цифрові механізми стають основою переходу від фрагментарного управління окремими гуманітарними сферами до інтегрованої цифрової системи публічного управління, що забезпечує ефективну реалізацію гуманітарної політики відповідно до стратегічних цілей європейської інтеграції України.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що цифрові механізми державного управління формуванням єдиного гуманітарного простору України набувають визначального значення в умовах європейської інтеграції, цифрової трансформації суспільства, широкомасштабної військової агресії та необхідності забезпечення національної стійкості. На відміну від традиційних підходів до управління гуманітарною сферою, сучасна модель державного управління повинна базуватися на інтегрованому використанні цифрових технологій, платформеній взаємодії, міжвідомчій координації, управлінні даними та людиноцентричному підході. Саме цифровізація створює передумови для переходу від фрагментарного функціонування окремих гуманітарних інституцій до формування цілісної цифрової екосистеми, яка забезпечує ефективну взаємодію державних органів, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, науки, культури, інформаційної сфери, громадянського суспільства та громадян.

Єдиний гуманітарний простір доцільно розглядати як інтегровану систему суспільних відносин, інституцій, цифрових ресурсів і комунікацій, яка функціонує на основі спільних цінностей, національної ідентичності, культурної спадщини, демократичних принципів та європейських стандартів публічного управління. Його формування забезпечує консолідацію українського суспільства, зміцнення громадянської єдності, розвиток людського капіталу, підвищення соціальної згуртованості, захист культурної самобутності та посилення стійкості держави до інформаційних, когнітивних і гібридних загроз.

Цифрові механізми державного управління повинні мати комплексний характер і поєднувати нормативно-правові, інституційно-організаційні, інформаційно-комунікаційні, технологічні, аналітичні, фінансово-економічні та кадрові складові. Їх узгоджене функціонування забезпечує інтеграцію державних інформаційних ресурсів, автоматизацію управлінських процесів, використання цифрових платформ, відкритих даних, електронної взаємодії, інтелектуальної аналітики та сучасних цифрових сервісів у гуманітарній сфері. Водночас ефективність зазначених механізмів визначається не лише рівнем технологічного розвитку, а й якістю нормативно-правового забезпечення, рівнем інституційної спроможності органів публічної влади та сформованістю цифрової культури суспільства.

Ключовою умовою ефективного функціонування цифрових механізмів виступає побудова єдиної цифрової екосистеми гуманітарного простору, яка забезпечує інформаційну взаємодію між усіма суб'єктами гуманітарної політики на основі принципів інтероперабельності, стандартизації, відкритості, безпечності та сумісності державних інформаційних систем. Використання платформеного підходу створює можливість інтеграції цифрових сервісів у сферах освіти, науки, культури, інформаційної діяльності, мовної політики, національної пам'яті, архівної та бібліотечної справи, що сприятиме підвищенню доступності гуманітарних послуг, скороченню адміністративних бар'єрів та покращенню якості державного управління.

Процес формування єдиного гуманітарного простору повинен здійснюватися відповідно до європейських принципів цифрового врядування, серед яких людиноцентричність, верховенство права, відкритість і прозорість, цифрова інклюзія, захист персональних даних, інформаційна безпека, інтероперабельність, цифрова довіра, партнерство держави, громадянського суспільства та бізнесу. Гармонізація національної гуманітарної політики із цифровими стандартами Європейського Союзу створює необхідні передумови для інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС та підвищення ефективності реалізації державної гуманітарної політики.

Особливої ваги в сучасних умовах набуває забезпечення інформаційної безпеки гуманітарного простору, оскільки цифрове середовище є об'єктом активного впливу зовнішніх інформаційних, когнітивних та кібернетичних загроз. У зв'язку з цим цифрові механізми державного управління повинні забезпечувати комплексний захист інформаційної інфраструктури гуманітарної сфери, розвиток цифрової грамотності населення, протидію дезінформації, підтримку стратегічних комунікацій та формування високого рівня суспільної довіри до державних інституцій.

Підвищення результативності цифрових механізмів державного управління потребує розвитку сучасної системи моніторингу та оцінювання ефективності гуманітарної політики із використанням цифрових індикаторів, аналітики великих даних, технологій штучного інтелекту, систем підтримки прийняття управлінських рішень та прогнозного моделювання. Це створює можливість своєчасного виявлення ризиків, оцінювання результативності реалізації державної політики та оперативного коригування управлінських рішень відповідно до динамічних змін зовнішнього середовища.

1. Janowski T. Digital Government Evolution: From Transformation to Contextualization. *Government Information Quarterly*. 2015. Vol. 32(3). P. 221-236. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.07.001> (date of access: 02.07.2026).
2. Dunleavy Patrick, Margetts Helen, Bastow Simon, Tinkler Jane. Digital Era Governance: IT Corporations, the State, and e-Government (Oxford, 2006; online edn, Oxford Academic, 3 Oct. 2011). URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199296194.001.0001> (date of access: 02.07.2026).
3. Mergel Ines, Edelmann Noella, Haug Nathalie. Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*. 2019. Volume 36. Issue 4. Article 101385. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.06.002> (date of access: 02.07.2026).
4. Meijer Albert, Bekkers Victor. A metatheory of e-government: Creating some order in a fragmented research field. *Government Information Quarterly*. 2015. Volume 32. Issue 3. P. 237-245. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.04.006> (date of access: 02.07.2026).
5. Gil-Garcia J. R., Dawes S. S., Pardo T. A. Digital government and public management research: finding the crossroads. *Public Management Review*. 2018. № 20(5). P. 633-646. URL: <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1327181> (date of access: 02.07.2026).
6. Castells M. The Rise of the Network Society. 2nd ed. Wiley-Blackwell, 2010. ISBN 9781405196864
7. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality. Oxford : Oxford University Press, 2014. 248 p.
8. Welch E. W., Hinnant C. C., Moon M. J. Linking citizen satisfaction with e-government and trust in government. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2005. № 15(3). P. 371-391. URL: <https://doi.org/10.1093/jopart/mui021> (date of access: 02.07.2026).

9. Tapscott D. *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. McGraw-Hill, 1997.
10. Bekkers Victor, Homburg Vincent. The Myths of E-Government: Looking Beyond the Assumptions of a New and Better Government. *The Information Society*. 2007. № 23 (5). P. 373-382. URL: <https://doi.org/10.1080/01972240701572913> (date of access: 02.07.2026).
11. European Commission. Digital Decade Policy Programme 2030. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-policy-programme-2030> (date of access: 02.07.2026).
12. European Commission. European Interoperability Framework. URL: <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/iopeu-monitoring/european-interoperability-framework> (date of access: 02.07.2026).
13. European Commission. Interoperable Europe Act. URL: https://commission.europa.eu/publications/interoperable-europe-act_en (date of access: 02.07.2026).
14. European declaration on digital rights and principles. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-declaration-on-digital-rights> (date of access: 01.07.2026).

References

1. Janowski, Tomasz. "Digital Government Evolution: From Transformation to Contextualization." *Government Information Quarterly*, vol. 32, no. 3, 2015, pp. 221–236, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.07.001>. Accessed 2 July 2026.
2. Dunleavy, Patrick, Helen Margetts, Simon Bastow, and Jane Tinkler. *Digital Era Governance: IT Corporations, the State, and e-Government*. Oxford University Press, 2006. Oxford Academic, 3 Oct. 2011, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199296194.001.0001>. Accessed 2 July 2026.
3. Mergel, Ines, Noella Edelmann, and Nathalie Haug. "Defining Digital Transformation: Results from Expert Interviews." *Government Information Quarterly*, vol. 36, no. 4, 2019, article 101385, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.06.002>. Accessed 2 July 2026.
4. Meijer, Albert, and Victor Bekkers. "A Metatheory of E-Government: Creating Some Order in a Fragmented Research Field." *Government Information Quarterly*, vol. 32, no. 3, 2015, pp. 237–245, <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.04.006>. Accessed 2 July 2026.
5. Gil-Garcia, J. Ramon, Sharon S. Dawes, and Theresa A. Pardo. "Digital Government and Public Management Research: Finding the Crossroads." *Public Management Review*, vol. 20, no. 5, 2018, pp. 633–646, <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1327181>. Accessed 2 July 2026.
6. Castells, Manuel. *The Rise of the Network Society*. 2nd ed., Wiley-Blackwell, 2010.
7. Floridi, Luciano. *The Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality*. Oxford University Press, 2014.
8. Welch, Eric W., Charles C. Hinnant, and M. Jae Moon. "Linking Citizen Satisfaction with E-Government and Trust in Government." *Journal of Public Administration Research and Theory*, vol. 15, no. 3, 2005, pp. 371–391, <https://doi.org/10.1093/jopart/mui021>. Accessed 2 July 2026.
9. Tapscott, Don. *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. McGraw-Hill, 1997.
10. Bekkers, Victor, and Vincent Homburg. "The Myths of E-Government: Looking Beyond the Assumptions of a New and Better Government." *The Information Society*, vol. 23, no. 5, 2007, pp. 373–382, <https://doi.org/10.1080/01972240701572913>. Accessed 2 July 2026.
11. Digital Decade Policy Programme 2030. *European Commission*, digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-policy-programme-2030. Accessed 2 July 2026.
12. European Interoperability Framework. *European Commission*, interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/iopeu-monitoring/european-interoperability-framework. Accessed 2 July 2026.
13. Interoperable Europe Act. *European Commission*, commission.europa.eu/publications/interoperable-europe-act_en. Accessed 2 July 2026.
14. *European Declaration on Digital Rights and Principles*. Council of the European Union, www.consilium.europa.eu/en/policies/european-declaration-on-digital-rights. Accessed 1 July 2026.

Дата подання: 09.07.2026

Дата прийняття до друку: 29.07.2026